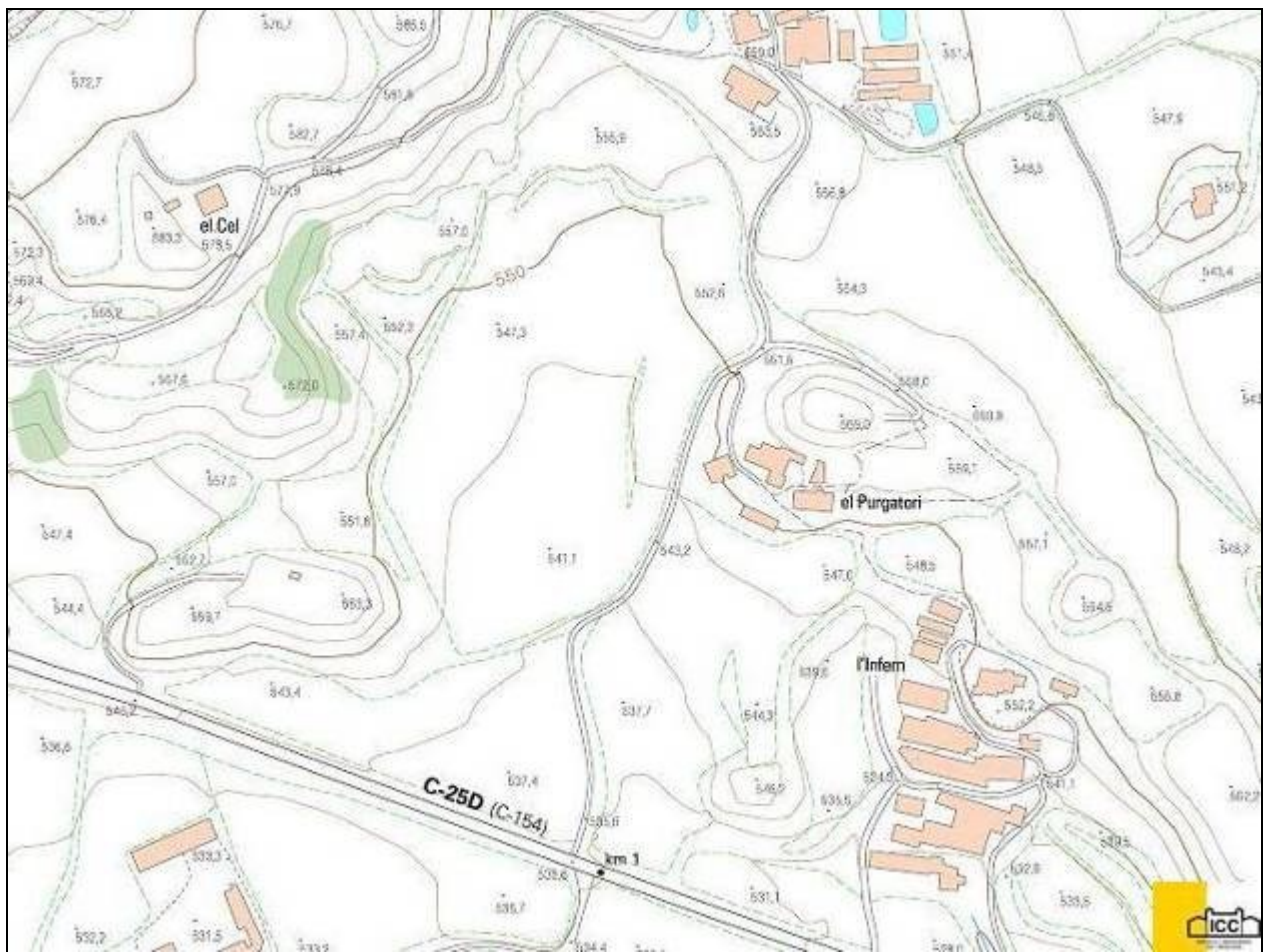

Tres topònims del més enllà... el Cel, l'Infern i el Paradís de Vic

Francesc Roma i Casanovas

A ponent de la ciutat de Vic, es troben tres masies de noms ben suggerents: el Cel, el Purgatori i l'Infern. Aquests topònims no són rars en la nostra geografia presos en sentit individual, i tampoc no és l'únic cas en què apareixen associats.¹

La seva situació relativa fa que l'Infern es trobi en un lloc més baix que els altres dos, mentre que el Cel ocupa l'espai més elevat, encara que les diferències són força escasses. Amb aquest petit article volem acostar-nos a la història d'aquests noms de lloc. El treball d'arxiu ha consistit a buscar aquests topònims en els padrons municipals que es conserven a l'Arxiu Municipal de la ciutat de Vic. Cal fer esment que, tot i que avui dia es troben dins del terme municipal de la capital osonenca, originàriament aquestes masies es trobaven en el terme de Sentfores (que actualment és un barri de la ciutat de Vic) i formaven part de la parròquia de Santa Eulàlia de Riuprimer.

El Purgatori

La primera referència que n'hem pogut localitzar es troba al padró de 1875. La casa número 54 correspon al Purgatori, i en aquell moment era propietat de Martí Pujol, tot i que els seus estadants eren la família de Pere Munteis, pagès (*labrador*) natural de Gurb, que hi vivien des de feia 8 anys.

Aquesta casa també apareix documentada en el padró de 1904 (casa 46), quan hi vivien Joan Aulet, bracer natural de Vic i de 42 anys, casat amb Teresa Sala, de 31 anys i nascuda a Muntanyola.

Una darrera referència apareix en el padró de 1920, del qual es parlarà més endavant pel tipus d'informació que aporta.

L'Infern

La primera referència a aquesta masia es troba en el padró de 1888-1889, en el número 25. També apareix en el padró de 1904 amb el mateix número d'ordre. En ambdós casos hi habiten la família de Marcial Rota (bracer de 40 anys nascut a Pomerola, Girona) i Eulària (sic) Ferrés, natural d'Alpens.

També apareix referenciat en el padró de 1920 (vegeu més endavant).

¹ Joan Reig esmenta el Mas de l'Infern, al Ripollès, “*entre el Mas del Purgatori que està situat a sota i el Mas del Cel, més amunt (...)*”. Reig també esmenta que hi va passar en una marxa de l'any 1965, quan ja només eren unes runes (Reig i Valls, Joan: “Infernals als Països Catalans” en *VI Jornades de Literatura Excursionista. Memorial Jaume Peris i Xancó*. Barcelona, Unió Excursionista de Catalunya, 1999. P. 121-142.) Val a dir que en una visita a la rodalia es van poder localitzar les runes esmentades i parlar amb una persona que ens va dir que el topònim feia referència a una única casa distribuïda en tres pisos, de manera que el superior seria el cel i així successivament. Si en disposeu de més informació, no dubteu a [fer-me-la arribar](#).

El Cel

D'aquesta masia no n'apareixen referències directes fins al padró de 1904, on consta com a casa 52. Hi viu Ramon Salvans, de 60 anys, bracer i vidu nascut a Riuprimer, amb dos fills solters de 17 i 14 anys, també bracers i solters.

Aquest mas també apareix en el padró de 1920.

El padró de 1920

Segons el padró de Sentfores de l'any 1920, el Purgatori seria una masia també coneguda com Casanova de l'Armengol.

Aquest document també ens fa saber que l'Infern era el nom que rebia la masia coneguda com Puigoril (sic), sens dubte Puig-oriol, encara habitada pel matrimoni que s'ha comentat abans, més un total de 7 fills.

Pel que fa al Cel, en aquest padró es dedueix que es tracta de la masia de Bellavista.

Segons que es llegeix en un document sense datar que es conserva en el volum IV dels padrons d'habitants de Sentfores (Arxiu Municipal de Vic), 1897-1920, el Purgatori correspondria a la "Casanova del Armengol" i l'Infern a "Puigoriol".

El buidat dels masos d'aquest poble fet per Francesc de Rocafiguera també arriba a les mateixes conclusions (fitxer informatitzat consultable a l'Arxiu Municipal de Vic).

Reflexions finals

Després d'analitzar el cas vigatà, apareixen algunes idees generals per a l'estudi de la toponímia.

1. En primer lloc, la idea del dinamisme dels noms de lloc. Els topònims canvien amb el pas del temps; la masia que un dia rebia un nom, més endavant en rebrà un altre més d'acord amb la seva nova situació.
2. Aquest canvi podria tenir relació amb el context cultural en què es viu. Això vol dir que els noms considerats poc adequats no s'oficialitzarien fins a un determinat moment històric. En el nostre cas, aquest moment hauria arribat amb un cert procés de secularització de la societat osonenca.
3. Sorpren la relativa modernitat d'aquests noms de lloc, que s'oficialitzen a partir del darrer quart del segle XIX i primers anys del XX.²
4. Finalment, un suggeriment de cara al futur: sembla que els topònims s'estructuren en conjunts més o menys coherents i que el seu estudi podria resultar interessant.

² El *Nomenclátor de la Provincia de Barcelona* (1860), conservat a l'ABEV, tampoc no esmenta els topònims que estudiem, sinó els noms originals de les masies.

Altres referències d'interès

Fa alguns anys, Ramon Amigó ens va fer arribar una llista dels topònims que ell coneixia i que ens podien ser d'interès. Amb un agraïment per a aquest eminent estudiós, simplement enumerem els elements recollits per ell:

- *El tossal de Paradís*, a Cornudella de Montsant, és documentat des de 1622. La gent diu **d'en** Paradís, però és un tractament no confirmat per cap escrit. Fa pocs anys, a no gaire distància, es va descobrir un enterrament prehistòric. També es deu haver de tenir en compte la proximitat de la cartoixa d'Escaladei, quant a la gènesi del nom.
- *L'Infern*, al celler cooperatiu de Cornudella de Montsant, és —o era— un lloc, mig soterrat, on van —o anaven— a parar els residus de l'oli de les bassetes.
- A Torroja del Priorat, *l'Infern* és el nom amb què es coneix el celler d'una de les cases. És sec i temperat, excavat al cor de la roca.
- Al bocí de riu Brugent entre Farena i Capafonts, la guia de les muntanyes de Prades d'Iglésies-Santusagna (1929) parla de «la magnífica gorja coneguda per *Pas de l'Infern*».
- A Siurana de Prades, *la coma d'Infern* és documentada entre 1659 i 1800. Es referien a un territori situat entre el peu dels cingles de la Gritella, cap a ponent, fins a la vora esquerra del riuet de l'Argentera. Un sector obert, relativament planer, amb un petit solc de recollida d'aigües, sense cap engorjat, travessat per l'antic camí d'Albarca a Siurana i al molí d'en Salvat. També hi va haver el mas de la Coma d'Infern, que prenia al nom de la coma.

Una altra referència apareix en aquest document:

<http://usuarios.lycos.es/allagostera/carlfeder/Caballeria/7anys01.htm> , concretament a la nota 14, quan es refereix a *Manuel Corominas (a) hereu Paradís*, de Ripoll, en un text de 1833.

Pel que fa a la masia Cel-Purgatori-Infern, de Santa Maria de les Lloses, cal dir que no se n'ha trobat cap referència en els padrons anteriors a 1930 que es conserven a l'arxiu municipal d'aquest poble. D'aquesta manera, la referència més antiga que en tenim és de 1965 (Reig, *op. cit.*). Actualment apareix en els mapes de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (escales 1:10.000 i 1:5.000) i està inclosa en el catàleg de masies del municipi (arxiu municipal).

Sant Martí de Centelles, setembre de 2007